

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

PAŽYMA Nr. NV-		Data 2022-03-30		
VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTAS Nr.: TAP-21-1834(2) TAIS-21-25142(3)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2012 M. SAUSIO 11 D. NUTARIMO NR. 4 „DĖL ADMINISTRACINĖS NAŠTOS ŪKIO SUBJEKTAMS NUSTATYMO METODIKOS PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įstatymo įgyvendinamasis teisės aktas	Ne	Ekonomikos ir inovacijų ministerija	■ TAP 2022-02-15	☐ Svarstyti ■ TAP ■ LRV posėdyje

DALYKINIS VERTINIMAS	Siūlomos pagrįstos priemonės, kurios padės išspręsti nustatytą problemą	Taip
	Siūlomas sprendimas pagrįstas įrodymais (duomenimis, faktine informacija)	Taip
	Teisės akto projektas parengtas laikantis Vyriausybės darbo reglamento reikalavimų dėl derinimo subjektų, terminų, projekto lydimosios medžiagos	Taip
	Teisėkūros procesas buvo įtraukus, užtikrinant tinkamą suinteresuotų asmenų informavimą ir dalyvavimo sąlygas	Taip
TEISINIS VERTINIMAS – TEISĖS GRUPĖS PASTABOS	■ Pastabų nėra	

PROJEKTO TIKSLAS	Patvirtinti Administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų metodiką (toliau – Metodika), kuria vadovaujantis būtų kiekybiškai įvertinamos išlaidos, kurias patiria ar gali patirti ūkio subjektai, vykdydami teisės aktuose nustatytus ar teisės aktų projektuose siūlomus nustatyti įpareigojimus.
SPRENDŽIAMA PROBLEMA	<p>Šiuo metu institucijos, rengdamos teisės aktų projektus ir nustatydamos naują, keisdamos ar naikindamos galiojantį reguliavimą, vertina tik galimą administracinę naštą, kurią gali patirti ūkio subjektai vykdydami jiems nustatomus ar keičiamus informacinius įpareigojimus. Tačiau verslas siekdamas prisitaikyti prie naujo reguliavimo patiria ne vien administracinę naštą, dažnai teisės aktų reikalavimai verslui sukuria ir kitas prisitaikymo prie reguliavimo išlaidas, kurioms priskiriamos tokios išlaidos, kaip išlaidos medžiagoms, įrankiams, įrangai, investicijoms ir pan. pavyzdžiui, 2018 m. priimtas Kasos aparatų diegimo ir naudojimo tvarkos aprašo pakeitimas, kuris pagal Administracinės naštos metodiką atliktais skaičiavimais turėjo sumažinti administracinę naštą ūkio subjektams 70,1 mln. eurų (itin reikšmingas administracinės naštos sumažėjimas paaiškinamas tuo, kad informaciniai įpareigojimai, kurie buvo pakeisti, yra aktualūs labai plačiam ūkio subjektų ratui), o atsižvelgus į EIM pateiktą rekomendaciją buvo įvertintos ir galimos patirti prisitaikymo prie reguliavimo išlaidos dėl senų kasos aparatų techninių reikalavimų pakeitimo į naujus ir (ar) pakeitimo į naujus kasos aparatus – siekė net 68 mln. eurų. Tačiau į bendrą administracinės naštos lygio pokytį per kalendorinius metus buvo įtrauktas tik administracinės naštos pokytis, kuris neatspindėjo realios situacijos apie ūkio subjektų patiriamas išlaidas, susijusias su teisės akto pakeitimu.</p> <p>Ekonomikos ir inovacijų ministerija (toliau – EIM) įgyvendinusi Europos Sąjungos lėšomis finansuojamus projektus („Teisinio reguliavimo tinkamumo patikros“ ir „Administracinės ir kitos reguliavimo naštos vertinimas ir mažinimas savivaldybėse“) nustatė, kad nagrinėtose teisinio reguliavimo srityse, prisitaikymo prie reguliavimo išlaidos ūkio subjektams siekia apie 80-85 proc. visų išlaidų, o administracinė našta ūkio subjektams tik 15-20 proc. Vadovaujantis Administracinės naštos metodika skaičiuojama administracinė našta neatspindi objektyviai kaštų, kuriuos patiria verslas, tačiau šiuo metu nėra metodinio dokumento, kuriuo remiantis institucijos galėtų vertinti bendras prisitaikymo prie reguliavimo išlaidas.</p>

POREIKĮ KEISTI	
-----------------------	--

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

REGULIAVIMĄ INDIKUOJANTYS SUBJEKTAI IR (AR) ŠALTINIAI	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Vyriausybės programa ■ Užsienio šalių praktika 	<p>2014 m. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija paskelbė reguliavimo prisitaikymo išlaidų vertinimo gaires, kuriose pažymėjo, kad prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimas turėtų būti įtrauktas į reguliavimo poveikio vertinimą.</p> <p>Kiekybinis prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų įvertinimas yra įtraukiamas į numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą tokiose šalyse kaip Vokietija, Austrija, Nyderlandai, Danija, Jungtinė Karalystė, Kanada. Pavyzdžiui, Vokietija jau nuo 2013 m. vertina prisitaikymo prie reguliavimo išlaidas verslui, o kai nuo 2015 m. pradėtas taikyti „One in one out“ principas bendras prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų lygis šioje šalyje sumažėjo virš 3 milijardų eurų.</p> <p>2021 m. Europos komisijos paskelbtame Komunikate dėl geresnio reglamentavimo įtvirtintas „One in one out“ principas ES teisėkūroje, kuriuo vadovaujantis būtina įvertinti naujo teisėkūros pasiūlymo sukuriamą naštą ir analogiška apimtimi sumažinti naštą, įtvirtintą galiojančiuose ES teisės aktuose toje pačioje politikos srityje. Europos Komisijoje prisitaikymo prie reguliavimo išlaidos kai kuriems pasiūlymams vertintos jau ir anksčiau, bet platesnis reguliavimo naštos vertinimas ir „One in one out“ principo taikymas pradėtas 2022 m.</p>

SIŪLomos PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

DALYKINIS KOMENTARAS

Siūlymas vertinti ne tik informacinių įpareigojimų vykdymo kaštus, bet ir siūlomų nustatyti naujų ir (ar) keičiamų galiojančių įpareigojimų ūkio subjektams galimas sukelti prisitaikymo prie reguliavimo išlaidas, yra tinkama ir savalaikė priemonė siekiant kiek galima objektyviau įvertinti ūkio subjektų patiriamas išlaidas vykdant teisės aktų projektuose nustatytus įpareigojimus, taip pat atitinka užsienio šalių, priklausančių EBPO ir ES, taikomą praktiką.

Atkreiptinas dėmesys, kad siūlomas nustatyti reguliavimas iš valstybės tarnautojų pareikalaus naujų kompetencijų ir įgūdžių. Metodikoje yra nustatytos pagrindinės taisyklės kaip turi būti vertinamos prisitaikymo prie reguliavimo išlaidos, tačiau siekiant užtikrinti sklandų prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimą ir padėti teisės aktų projektų rengėjams tinkamai taikyti Metodiką, EIM parengė ir ministerijos interneto svetainėje¹ paskelbė Metodikos taikymo gaires (toliau – Gairės), kuriose pateikiami išsamesni Metodikos taikymo paaiškinimai, išsamesnis išlaidų sąrašas bei konkretūs išlaidų pavyzdžiai, galimi duomenų šaltiniai, pavyzdinis ūkio subjektų apklausų klausimynas. Gairės parengtos kaip rekomendacinis gerąją praktiką plėtojantis vadovas, kuris bus nuolat tobulinamas ir pildomas atsižvelgiant į sukauptus įrodymus, praktikoje kylančius klausimus, problemas, neaiškumus ir pan.

Taip pat pereinamuoju laikotarpiu, kol prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimas valstybės institucijoms ir įstaigoms taps privalomu (iki 2022 m. gruodžio 31 d.), EIM planuoja surengti ne mažiau kaip 3 prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo ir mažinimo mokymus pagal Metodiką, o vėliau organizuoti mokymus institucijoms pagal poreikį.

Siūloma nustatyti, kad valstybės institucijos, rengdamos teisės aktų projektus, kuriais nustato naujus ir (ar) keičia, naikina galiojančius įpareigojimus ūkio subjektams, kiekybiškai įvertintų ūkio subjektų išlaidas, patiriamas vykdant teisės aktuose nustatytus ar teisės aktų projektuose siūlomus nustatyti **visus įpareigojimus** (ne vien tik informacinius įpareigojimus). Siūloma vertinti išlaidas:

- ✓ darbuotojams,
- ✓ išorės paslaugoms,
- ✓ investicijoms,
- ✓ medžiagoms
- ✓ taip pat pridėtinės išlaidas

Numatoma laipsniškas perėjimas nuo administracinės naštos ūkio subjektams vertinimo ir mažinimo prie prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų ūkio subjektams vertinimo ir mažinimo, t. y. **iki 2022 m. gruodžio 31 d.** institucijos vertina teisės aktų projektuose siūlomus nustatyti naujus, naikinti ir (ar) keisti galiojančius *informacinius įpareigojimus* ūkio subjektams, galimą sukelti **administracinę naštą ūkio subjektams**, taip pat institucijoms **rekomenduojama vertinti** siūlomus nustatyti naujus, naikinti ir (ar) keisti galiojančius *įpareigojimus* ūkio subjektams ir **galimas sukelti**

¹ <https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/geresnis-reglamentavimas/prisitaikymo-prie-reguliavimo-islaidu-vertinimas>

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

prisitaikymo prie reguliavimo išlaidas. Nuo 2023 m. sausio 1 d. jau privaloma vertinti siūlomus nustatyti naujus, naikinti ir (ar) keisti galiojančius *įpareigojimus* ūkio subjektams, galimas sukelti **prisitaikymo prie reguliavimo išlaidas ūkio subjektams**. Taip pat siūloma pavesti institucijoms nuolat ieškoti priemonių siekiant užtikrinti, kad bendras administracinės naštos, o nuo 2023 m. sausio 1 d. prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų, kurias ūkio subjektams sukelia institucijos kompetencijos srityje priimtas teisinis reguliavimas, lygis per kalendorinius metus išliktų nepakitęs arba mažėtų.

Įvedamas administracinės naštos mažareikšmiškumo aspektas, kuomet, nustačius, jog įvykdyti įpareigojimą ūkio subjektui trunka mažiau nei 2 valandas per metus ir jis taikomas mažiau nei 20 ūkio subjektų, vertinimas ir apskaičiavimas neatliekamas.

Nustatoma išimtis, kad galimas sukelti prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų ūkio subjektams pokytis nevertinamas, kai siūlomas nustatyti naujas, naikinamas ir (ar) keičiamas galiojantis įpareigojimas ūkio subjektams, kuriam vykdyti nereikia patirti išlaidų investicijoms, ir jis taikomas ne daugiau kaip 5 ūkio subjektams.

SPRENDIMO ĮGYVENDINIMO KAŠTAI

DALYKINIS KOMENTARAS

EIM įvertino galimus siūlomo reguliavimo kaštus ir nustatė, kad reguliavimui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės. Kadangi planuojamus prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo mokymus numato vesti patys EIM specialistai nuotoliniu būdu, todėl ir mokymų organizavimui papildomi finansiniai ištekliai nenumatomi.

EIM nurodo, kad administracinės naštos pokyčio vertinimas ūkio subjektams nebuvo atliekamas, nes ūkio subjektams nenumatomi jokie informaciniai įpareigojimai, o jeigu tam tikrais atvejais teisės aktų rengėjai kreiptųsi į ūkio subjektus su prašymu pateikti vertinimui reikalingą informaciją, tokie prašymai ūkio subjektams nėra privalomi ir pagrįsti tik geranorišku bendradarbiavimu.

Atkreiptinas dėmesys, kad administracinė našta valstybės ir (ar) savivaldybių institucijoms ir įstaigoms įvertinta pritaikius Administracinės naštos ūkio subjektams nustatymo metodiką, nes šiuo metu nėra administracinės naštos valstybės ir (ar) savivaldybių institucijoms ir įstaigoms vertinimo metodikos.

Valstybės ir (ar) savivaldybių institucijoms ir įstaigoms sukuriama administracinė našta	50 200,70 eurų per metus Pareiga valstybės institucijų ir įstaigų valstybės tarnautojams ir darbuotojams reikės vertinti ne tik teisės aktų projektais sukeliamą administracinę naštą, bet visas prisitaikymo prie reguliavimo išlaidas bei teikti EIM išvadsoms gauti prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo ataskaitas
--	--

SPRENDIMO ĮGYVENDINIMO NAUDOS

DALYKINIS KOMENTARAS

Rengėjų nurodyta nauda yra daugiau deklaratyvaus pobūdžio, siejama su įrodymais grįstų sprendimų priėmimu bei visuomenės informavimu. Tikėtina, kad skatinimas institucijas nuolat ieškoti priemonių ir būdų, jog bendras prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų, kurias ūkio subjektams sukelia institucijos kompetencijos srityje priimtas teisinis reguliavimas, lygis per kalendorinius metus išliktų nepakitęs arba mažėtų, taip pat tai, jog reguliavimo naštos lygis bus pradėtas stebėti ir vertinti, turės teigiamos įtakos ūkio subjektų patiriamų prisitaikymo išlaidų mažinimui, tačiau kiek jos galėtų sumažėti šiuo metu sunku būtų kiekybiškai įvertinti.

Kiekybiniai / kokybiniai duomenys, pagrindžiantys teigiamą projekto poveikį	Bus objektyviau ir tiksliau vertinamos galimos teisinio reguliavimo įgyvendinimo sąnaudos, sprendimai priimami remiantis skaičiavimais pagrįstais duomenimis. Keičiant teisinį reguliavimą visuomenė bus informuojama, kiek konkretus teisės aktas sukelia prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų ūkio subjektams. Institucijos bus skatinamos ieškoti priemonių siekiant užtikrinti, kad bendras prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų, kurias ūkio subjektams sukelia institucijos kompetencijos srityje priimtas teisinis reguliavimas, lygis per kalendorinius metus išliktų nepakitęs arba mažėtų. EIM bus sudaryta galimybė apskaičiuoti bendrą prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų mažinimo rodiklį, vykdyti nustatytą teisinio reguliavimo tikslų įgyvendinimo pažangos stebėseną ir palyginti rezultatus.
Visuomenės grupės, kurios pajaus teigiamą poveikį	Ūkio subjektai
Sutaupytos lėšos	Nesutaupoma

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

DALYKINIS KOMENTARAS

Prisitaikymo išlaidų ūkio subjektams vertinimo pinigine išraiška metodika buvo parengta paslaugų tiekėjo 2018 m.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

EIM įgyvendinant Europos Sąjungos lėšomis finansuojamą projektą. EIM specialistai, vadovaudamiesi tikslingumo ir proporcingumo principais, peržiūrėjo ir supaprastino šią metodiką ir ją pateikė per Seimo teisės aktų informacinę sistemą (TAIS) derinti plačiam valstybės institucijų ir verslo asociacijų, ekonominių socialinių partnerių ratui. Taip pat EIM 2021 m. birželio mėn. suorganizavo Nutarimo projekto pristatymą suinteresuotiems subjektams nuotoliniu būdu, kuriame dalyvavo daugiau kaip 180 dalyvių iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir verslo asociacijų. EIM nurodė, kad susitikimo metu verslo atstovai savo nuomonės neišsakė.

Konsultacijų su visuomene rezultatai

Suinteresuoti subjektai Nutarimo projekto tikslui pritarė, tačiau valstybės institucijų atstovai nuogąstavo, kad siūlomi nustatyti nauji įpareigojimai valstybės institucijoms ir įstaigoms vertinti ne tik teisės aktų projektais sukeliama administracinės naštos pokytį, bet ir visas teisės akto projektu sukeltas valstybės tarnautojams ir darbuotojams papildomą administracinę naštą, taip pat pagrindinės diskusijos vyko dėl institucijų siūlymų nustatyti išimtis vertinti prisitaikymo prie reguliavimo išlaidas tais atvejais, kai teisės aktų projektuose nustatytų įpareigojimų kilmė yra tarptautiniai ar Europos Sąjungos teisės aktai, bei siūlymas netraukti šių išlaidų į bendrą prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų ūkio subjektams rodiklį per kalendorinius metus, buvo išreikšta abejonė ir dėl nustatomų per mažos apimties išimčių mažareikšmiams vertinimams.

EIM atsižvelgdama į išsakytus nuogąstavimus, atliko administracinės naštos pokyčio institucijoms vertinimą, kurį pateikė kartu su Nutarimo projektu, taip pat patikslino ir praplėtė išimtį kada neatliekamas administracinės naštos vertinimas, t. y., nurodė, kad nereikia administracinės naštos vertinti, kai įpareigojimą įvykdyti trunka ne daugiau kaip 2 val. per metus (vietoj pirminiame projekte siūlytos 1 val.) ir jis taikomas mažiau nei 20 ūkio subjektų (pirminiam projekte siūlė 10 ūkio subjektų)

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

DALYKINIS KOMENTARAS

Nutarimo projektas buvo svarstytas tarpinstituciniame pasitarime, kurio metu Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovas pateikė siūlymus dėl Metodikos reikalavimų netaikymo tais atvejais, kai administracinę naštą ar prisitaikymo prie reguliavimo išlaidas lemia tarptautinių ar Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimas, taip pat, kad nuostata dėl bendro prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų, kurias ūkio subjektai patiria dėl institucijos kompetencijos srityje inicijuoto teisinio reguliavimo, lygio per kalendorinius metus stabilumo ar mažėjimo, nebūtų imperatyvi. Dėl šių siūlymų buvo organizuotas susitikimas su Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovais, kuriame dalyvavo ir Vyriausybės kanceliarijos atstovai, bei suderintos pozicijos ir susitarta dėl nuostatos, kuria būtų pavesta ministerijoms nuolat ieškoti priemonių, kad tiek administracinė našta tiek vėliau reguliavimo našta per kalendorinius metus išliktų nepakitusi arba mažėtų.

Įvertinus Vyriausybės kanclerės pateiktus pastebėjimus, EIM papildė teikimą nurodydama, kad siekiant užtikrinti, jog institucijų sukuriamą naštą ūkio subjektams išliktų stabili ar mažėtų, bus vykdoma sukuriamos naštos stebėseną ir rengiamos bei skelbiamos ataskaitos, kuriose bus pateikiamas institucijų sukuriamos administracinės naštos, o nuo 2023 m. prisitaikymo prie reguliavimo naštos, pokytis. EIM nurodė, kad rengiamose ataskaitose pateiks informaciją kokia naštos dalis buvo sukuriamą įgyvendinant ES ar tarptautinius įsipareigojimus, bei nurodyti prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų didėjimo priežastis ir priimtų sprendimų sukuriamas naudas visuomenei. Taip pat EIM numato institucijų darbuotojus šviesti ir mokyti, tiek konsultuojant institucijų darbuotojus rengiančius reguliavimo naštos vertinimus tiek pagal poreikį organizuojant atskirų institucijų darbuotojams mokymus apie reguliavimo naštos mažinimo priemones bei būdus.

Metodika taip pat buvo patikslinta pagal darbo tvarką pateiktas Finansų ministerijos techninio pobūdžio pastabas.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Asta Petkevičienė

Strateginių kompetencijų grupės patarėja